



INFORME DE PROMOCIÓN DA COMPETENCIA IPRO 1/2025 APLICACIÓN DE REMEDIOS (REMEDIES) COMO INSTRUMENTO DE GARANTÍA PARA A EFECTIVIDADE DAS SÚAS RESOLUCIÓNS

Pleno:

D. Ignacio López-Chaves Castro, presidente.

D. Daniel Neira Barral, Vogal / Secretario.

D^a. María Teresa Cancelo Márquez, Vogal

En Santiago de Compostela, a 15 de xullo de 2025

O Pleno da Comisión Galega da Competencia, na súa reunión de 15 de xullo, con a composición expresada e sendo relator Don Daniel Neira Barral, acordou emitir o presente informe, ao amparo do disposto no art. 26.2 f) do Decreto 118/2016, de 4 de agosto, polo que se crea o Instituto Galego do Consumo e da Competencia e se aproban os seus estatutos.

O referido artigo dispón que se asigna ao Consello Galego da Competencia (CGC) a función de: *"f) Informar de modo preceptivo non vinculante sobre os anteproxectos de lei e proxectos doutras disposicións autonómicas de carácter xeral que podan ter algún efecto sobre a competencia efectiva nos mercados."*

1. Introducción

Fronte á comisión de prácticas restritivas da competencia por operadores económicos e coa finalidade de deter a infracción e de restaurar as condicións de competencia no mercado, a Comisión Europea, a CNMC e as autoridades autonómicas de defensa da competencia poden adoptar diversas medidas. Tradicionalmente as sancións administrativas foron o principal instrumento para loitar contra esas prácticas restritivas e así a multa foi o medio co que as autoridades de competencia castigan ao infractor e perseguen unha finalidade disuasoria, tanto para ese infractor como para o resto dos operadores económicos. Pero a multa, a pesar da elevada contía que pode alcanzar, non é a única medida reactiva do Dereito ante esas actuacións, nin sequera nalgúns casos a podemos considerar como a máis disuasoria¹.

¹ As sancións non sempre conseguen penalizar á empresa infractora por encima dos posibles beneficios extraordinarios que puidesen obter como consecuencia da comisión da infracción xa que existe un límite á multa que é do 10% do volume de negocios total da empresa e que nalgúns casos esas condutas prolongáronse durante moitos anos, mesmo máis aló do período temporal contemplado na Resolución da autoridade de competencia. A posible existencia dun beneficio económico derivado da actuación ilícita, a pesar da imposición dunha elevada multa, produce un efecto pouco disuasivo no comportamento de quen actúa de acordo coa regra do custo en caso de ser detectada a súa infracción. Como afirma Antonio Robles "Unha multa esperada que non represente senón unha pequena parte do beneficio obtido como consecuencia da infracción non resulta disuasoria (...)" ROBLES MARTIN-LABORDA, A., "Sancións e remedios contra as restricións da competencia e principio de efectividade", na *Loita Contra as restricións*

Entre eses outros instrumentos que existen para garantir que se poida poñer fin aos comportamentos que falsean e distorsionan o libre funcionamento do mercado, eliminando ou reducindo a competencia e prexudicando o benestar do consumidor atópanse os “Remedios” (Remedies).

2. Marco Xurídico

Dispoño claramente o art. 7.1. do Regulamento (CE) 1/2003 que establece que a Comisión, para poñer fin á infracción constatada:

“(...) poderá impoñerlles calquera remedio estrutural ou de comportamento que sexa proporcionado e sexa necesario para producir o cesamento efectivo da mesma. Os remedios estruturais só poderán impoñerse en ausencia doutros remedios de comportamento de eficacia equivalente ou cando, a pesar de existir remedios de comportamento, estes resulten máis gravosos para a empresa en cuestión que o remedio estrutural”.

Neste mesmo sentido o artigo 53.2 da Lei de Defensa da Competencia (LDC) dispón que as resolucións poderán conter:

- a) A orde de cesamento das condutas prohibidas nun prazo determinado.*
- b) A imposición de condicións ou obrigacións determinadas, xa sexan estruturais ou de comportamento. As condicións estruturais só poderán impoñerse en ausencia doutras de comportamento de eficacia equivalente ou cando, a pesar de existir condicións de comportamento, estas resulten máis gravosas para a empresa en cuestión que unha condición estrutural. (...)”*

da competencia. Sancións e remedios no ordenamento español, Antonio Robles Martín-Laborda (coord.), Comares, 2017, p. 2

Defínense pola doutrina os remedios como as “medidas destinadas a restablecer a legalidade, restaurando e protexendo a libre competencia, e a corrixir e previr as infraccións e os seus efectos negativos no mercado”².

Así, os “remedios” teñen por obxecto obrigar ao infractor a cesar na súa conduta ilícita, e ao mesmo tempo perseguen eliminar ou corrixir os seus efectos e restaurar a competencia no mercado, sendo o destinatario desas medidas ese infractor que haberá de cumprilas e poñelas en práctica.

Para iso as autoridades de competencia poden acordar nas resolucións sancionadoras impoñer condicións ou obrigacións determinadas, que poden ser de dúas categorías, remedios de comportamento e remedios estruturais.

Hai que ter en conta que un problema co que se poden atopar as autoridades de competencia é que non teñen a seguridade de que coa imposición dunha multa, mesmo aos directivos, e como consecuencia da tramitación dun expediente sancionador (así como coa imposición da prohibición de contratar) se eliminan con iso todos os efectos negativos que a actuación do sancionado causou no mercado nin existe a seguridade de que o propio infractor non volva reiterar ese comportamento no futuro³ non podendo a autoridade de competencia vixiar a actuación posterior do sancionado ou exercer algún tipo de control *ex post* sobre o comportamento do mesmo⁴.

² MARCOS FERNÁNDEZ F.; “Remedios e obrigacións impostos polas autoridades de defensa da competencia”, en *Cadernos de Dereito Transnacional* (marzo 2018), Vol. 10, n.º 1, p. 334. No mesmo sentido, Rafael Allendesalazar en ALLENDESLAZAR, R., “Posibles reaccións fronte a eventuais restricións da competencia”, en *Remedios e sancións no Dereito da Competencia*, Santiago Martínez Lage (dir) e Amadeu Petitbou (dir), Fundación Rafael do Pino, Marcial Pons, 2008, p. 24.

³ O que a doutrina denomina como remedios preventivos fronte aos curativos que perseguen restaurar a competencia no mercado afectado pola actuación da empresa. MARCOS FERNÁNDEZ F.; “Cesamento da infracción...” *op.cit.*, p. 144.

⁴ Como sinala Antonio Robles “(...) trátase de castigar ao infractor e, sobre todo, disuadir tanto a este como aos demais operadores de cometer novamente esa infracción no futuro.” ROBLES MARTÍN-LABORDA, A., “Sancións e remedios contra as restricións da competencia e principio de efectividade”, na *Loita Contra as restricións da competencia. Sancións e remedios no ordenamento español*, Antonio Robles Martín-Laborda (coord.), Comares, 2017, p. 1.

Exemplo diso é a Resolución do Tribunal de Defensa da Competencia (en diante TDC) do 24 de abril de 2002 (Expte. 486/00, McLane/Tabacalera) que, ademais da multa, impuxo a Altadis SA (antes Tabacalera SA) a obrigaón de prover ao seu competidor das subministracións pedidas en condicións non discriminatorias, así como instou á empresa para que en diante se abstivese de condutas semellantes⁵

Tamén é destacable a Resolución do 30 de xuño de 2011 da Comisión Nacional da Competencia Expte. S/0246/10, Vocento/Godó, na que se declarou o remate convencional dese expediente e na que impuxo, entre os compromisos asumidos polas partes, a obrigaón de que a contratación de servizos se realice de determinada maneira, cunha fixación independente de tarifas e creándose un departamento específico para a facturación dos produtos obxecto dese acordo⁶.

Pero esas condicións ou obrigaóns que se impoñan nas resolucións das autoridades de competencia deberán de garantir que:

- a) Han de ser remedios idóneos ou adecuados para o propósito co que se empregan
- b) Han de ser indispensables para conseguir o obxectivo que se persegue
- c) Ha de ser a alternativa menos restritiva para o desenvolvemento da actividade económica polas empresas
- d) Ha de ser proporcional á finalidade coa que se impón.

E neste sentido, a Resolución da CGC do 16 de decembro de 2022, Resolución 4/2022 Tanatorio de Poio sinala que:

"Os remedios, por tanto, deben ser eficaces e adecuados para os obxectivos que se marcan, así como deben ser proporcionais, sen supoñer un custo ou unha carga excesiva para conseguir esa finalidade.

⁵Obrigaón imposta no apartado Segundo da Resolución.

⁶ Outros exemplos son as Resolucións do TDC do 25 de xuño de 2001 (Expte. 497/00, Seguros Médicos Ciudad Real) e do 24 de abril de 2022 (Expte. 486/00, McLane/Tabacalera).

*Con esta Resolución este Pleno persegue non só sancionar as condutas anticompetitivas senón tamén garantir que se adopten polas empresas infractoras (TANATORIO DE POIO e SEPELIOS SAN MARCOS) as medidas necesarias para asegurar que no futuro se absteñan de realizar condutas semellantes á sancionada e se corrixa a distorsión que a infracción provocou no mercado (...)”*⁷

Sobre a aplicación deste principio de proporcionalidade pronunciouse en diversas sentenzas o TJUE.

Na sentenza do 29 de xuño de 2010, asunto C-441/07P (Comisión v. Alrosa Company Ltd)⁸ en relación coa fixación de compromisos nun procedemento de conformidade de acordo co art. 9 do Regulamento (CE) 1/2003⁹, sinalando que:

“A aplicación do principio de proporcionalidade por parte da Comisión no contexto do artigo 9 do Regulamento nº 1/2003 redúcese a unha verificación de que os compromisos propostos responden as inquietudes das que ela informou ás empresas afectadas e de que estas últimas non propuxeron compromisos menos gravosos que respondan dun modo igualmente adecuado a tales inquietudes.”

Tamén na sentenza do 6 de abril de 1995, asunto C-241/91 P e 242/91 P (RTE & ITP v. Comisión CE)¹⁰ afirmou que:

“(...) o principio de proporcionalidade significa que as obrigacións impostas ás empresas para poñer fin a unha infracción do Dereito da competencia non deben ir

⁷ Esta Resolución foi confirmada pola sentenza do TSX de Galicia do 19 de xullo de 2024

⁸ Sentenza do TJUE (Gran Sala) do 29 de xuño de 2010, C-441/07P (Comisión v. Alrosa Company Ltd, ECLI:EU:C:2010:377) apartado 41.

⁹ Recurso de casación exposto pola Comisión das Comunidades Europeas no que solicitaba a anulación da sentenza do Tribunal de Primeira Instancia das Comunidades Europeas do 11 de xullo de 2007, Alrosa/Comisión (T-170/06, Rec. p. II-2601) na que este Tribunal anulou a Decisión 2006/520/CE da Comisión, do 22 de febreiro de 2006, relativa a un procedemento de conformidade co artigo 82 do Tratado CE e o artigo 54 do Acordo EEE (Asunto COMP/B-2/38.381 – De Beers) (DO L 205, p. 24;), polo que se converten en obrigatorios os compromisos adoptados por De Beers SA de poñer fin ás súas compras de diamantes en bruto a Alrosa Company Ltd.

¹⁰ Sentenza do TJUE do 6 de abril de 1995, asunto C-241/91 P e 242/91 P (RTE & ITP v. Comisión CE, ECLI:EU:C:1995:98) apartado 93.

máis aló dos límites do necesario e adecuado para alcanzar o fin perseguido, a saber, o restablecemento da legalidade en relación coas normas que se infrinxiron no caso de autos”.

Os remedios, por tanto, deben ser eficaces e adecuados para os obxectivos que se marcan, así como deben ser proporcionais, sen supoñer un custo ou unha carga excesivos para conseguir esa finalidade.

Calquera infracción da normativa de competencia podería xustificar a imposición de remedios polas autoridades de competencia e, aínda que parece que serían máis frecuentes en procedementos por abuso de posición de dominio, tamén se aplicaron en expedientes por infracción do art. 1 da LDC.

3. Remedios e terminación convencional

O remate convencional (TC) constitúe unha forma de finalizar un procedemento sancionador incoado por unha autoridade de competencia pola infracción da lexislación de defensa da competencia, que pode ser solicitada polo presunto infractor e que está condicionada o ofrecemento, por ese operador económico, duns compromisos que a xuízo desa autoridade de competencia sexan suficientes para resolver *“os efectos sobre a competencia derivados das condutas obxecto do expediente e quede garantido suficientemente o interese público”*¹¹

A aplicación destes remedios nos supostos de finalización do expediente sancionador por remate convencional presentan características propias. Así non existe nada que impida que os compromisos acordados voluntariamente polas empresas¹² se estendan

¹¹ Como sinala a Resolución do 2 de marzo de 2023 do Consello de Defensa da Competencia de Andalucía (en diante CDCA) Resolución S/05/2023, Colexio de Procuradores de Málaga “O obxecto da actual Resolución é o de valorar por parte deste Consello a proposta efectuada polo DEI en relación cos compromisos presentados polo Colexio de Procuradores de Málaga, coa finalidade de comprobar se os mesmos cumpren cos requisitos establecidos no artigo 52 da LDC, isto é, resolver os efectos sobre a competencia derivados das condutas obxecto do expediente e garantir suficientemente o interese público.”

¹² Francisco Marcos sinala que, aínda que os remedios son medidas de carácter coercitivo para o afectado, nada impide que sexan o resultado dun acordo de remate convencional que implica a asunción voluntaria deses *remedies* polo presunto infractor e mesmo que nelas se recollen propostas formuladas polas empresas. MARCOS FERNÁNDEZ F.; “Cesamento da infracción...” *op.cit.*, p. 142.

máis aló do mercado que fose obxecto de investigación pola autoridade de competencia, se estendan a outros países así como a actividades ou servizos distintos do realizado polo solicitante da TC, xa que na medida que eses compromisos son, algúns casos, achegados voluntariamente pola propia empresa e, en todos os supostos, aceptados polos investigados¹³ a aplicación dos criterios de idoneidade, proporcionalidade e necesidade, que han de presidir a actuación da Autoridade Administrativa de Competencia (AAC), serán, como xa vimos, máis relaxados.

Por último sinalar que a intervención dos investigados na determinación desas obrigacións enriquecerá, como di a doutrina¹⁴, o contido deses remedios e a decisión final adoptada.

4. A Sentenza EU-OSHA do Tribunal Xeral da Unión Europea: A análise das medidas de remedio e autocorrección.

No Congreso Internacional e a X Xornada da Rede Académica de Defensa da Competencia (RADC), celebrados en Salamanca os días 5 e 6 de xuño de 2025, abordaron temas clave relacionados co lecer, o entretemento e os mercados dixitais. Neste contexto, analizouse a Sentenza do Tribunal Xeral da Unión Europea do 2 de outubro de 2024, no recurso T-126/23 EU-OSHA, que resulta relevante para a valoración de medidas correctoras en casos de prohibicións de contratación pública e que poden servir de criterios orientadores ao establecer as canles de supervisión e cumprimento de remedios.

Así, a Axencia Europea para a Seguridade e a Saúde no Traballo (EU-OSHA) adoptou unha decisión o 13 de xaneiro de 2024, baseada na infracción do artigo 101 do Tratado de Funcionamento da Unión Europea (TFUE) por parte da demandante, quen foi excluída de participar en procedementos de contratación pública durante dous anos. Esta

¹³ Así o podemos observar na Decisión da Comisión Europea do 22 de xuño 2005 (COMP/39116-Coca-Coua) e tamén na Resolución da CGC Resolución 2/2022 Transporte de viaxeiros ás Illas Cíes.

¹⁴ MARCOS FERNÁNDEZ F.; "Remedios e obrigacións...", *op. cit.*, p. 345.

decisión fundamentouse na resolución do expediente CONSULTORAS emitido pola CNMC.

Os motivos de anulación invocados pola demandante presentaban varios argumentos para a anulación da decisión, entre os que destacan:

1. A suspensión cautelar da Resolución CONSULTORAS pola Audiencia Nacional.
2. A insuficiente valoración das medidas correctoras adoptadas.
3. A vulneración do principio de proporcionalidade.
4. A improcedencia da publicación da exclusión.
5. A posibilidade de impoñer sancións pecuniarias como alternativa.

Con todo, o Tribunal Xeral desestimou o recurso, destacando a importancia das medidas correctoras na revisión de prohibicións de contratación.

A sentenza establece criterios específicos para que as medidas correctoras sexan consideradas adecuadas¹⁵:

1. Investigación interna:
 - Determinar a orixe da infracción.
 - Implementar medidas concretas para evitar a súa repetición.
 - Informar á autoridade sobre o procedemento, recursos asignados e resultados.
2. Medidas disciplinarias:
 - Relación directa entre o cesamento ou dimisión e a conduta sancionada.
 - Procedementos disciplinarios claros e comunicación interna.
3. Programas de cumprimento normativo:

¹⁵ Sentenza do Tribunal Xeral da Unión Europea do 2 de outubro de 2024

- Recurso T-126/23 EU-OSHA.
- Parágrafos 74 a 78: Requisitos para valorar unha investigación interna como medida correctora.
- Parágrafos 79 a 83: Requisitos para valorar medidas disciplinarias contra o persoal implicado.
- Parágrafos 84 a 92: Requisitos para valorar un programa de cumprimento normativo.
- Parágrafo 106: Aplicación efectiva de procedementos e políticas éticas.

- Implantación efectiva e seguimento continuo.
 - Informes de control realizados por asesores externos.
4. Canle de denuncias:
- Confidencialidade e eficacia na investigación de alegacións.
5. Formación de empregados:
- Carácter obrigatorio, asistencia acreditada e avaliación de coñecementos.
6. Comité de supervisión de riscos:
- Experiencia dos seus membros e rendición de contas.
7. Procedementos éticos:
- Aplicación efectiva e autonomía dos comités de seguimento.

Estas medidas deben ser concretas, verificables e orientadas a previr futuras infraccións. Aínda que as valoracións do Tribunal Xeral non son vinculantes para as autoridades de competencia, si ofrecen unha referencia útil para avaliar a adecuación das medidas correctoras.

Os argumentos que se poderían vincular aos remedios ou medidas de autocorrección ("self-cleaning") segundo a Sentenza do Tribunal Xeral da Unión Europea do 2 de outubro de 2024 (recurso T-126/23 EU-OSHA) poderíanse centrar en:

1. Investigación interna

A investigación interna é un paso fundamental para identificar as causas que orixinaron a conduta anti competitiva. Para que sexa considerada adecuada, debe cumprir cos seguintes requisitos:

- Obxectivo claro: Determinar a orixe da infracción que deu lugar á exclusión.
- Medidas concretas: Implementar accións específicas para evitar que a situación se repita.
- Transparencia: Informar á autoridade competente sobre o momento en que se realizou a investigación, o procedemento seguido, o ámbito da investigación, os

recursos asignados, as persoas encargadas, as conclusións obtidas e a comunicación dos resultados a empregados e directivos.

Este enfoque busca garantir que a empresa non só recoñeza o problema, senón que tome medidas efectivas para corrixilo e previr futuras infraccións.

2. Medidas disciplinarias

As medidas disciplinarias contra o persoal implicado na conduta anti competitiva son esenciais para demostrar un compromiso real co cumprimento normativo. Os requisitos inclúen:

- Relación directa: O despedimento ou dimisión debe estar vinculado directamente coa conduta sancionada.
- Procedementos disciplinarios: O cesamento ou dimisión debe ser resultado de procesos disciplinarios relacionados coa infracción.
- Rapidez: Non debe transcorrer un período excesivo entre o inicio da investigación interna e a adopción destas medidas.
- Efecto disuasorio: A comunicación destas medidas ao resto dos empregados debe servir como un mecanismo para previr condutas similares no futuro.

Estas accións reforzan a credibilidade da empresa ante as autoridades e demostran un esforzo por corrixir as irregularidades.

3. Programas de cumprimento normativo

Un programa de cumprimento normativo efectivo é clave para garantir que a empresa opera dentro dos límites legais. Para que sexa valorado como adecuado, debe cumprir cos seguintes criterios:

- Implantación efectiva: A empresa debe demostrar que o programa foi implementado correctamente, o que pode acreditarse mediante informes de control elaborados por asesores externos.

- Seguimento e actualización: O programa debe ser revisado e actualizado periodicamente para adaptarse a novas normativas ou riscos.
- Verificación: Os informes de control deben incluír detalles como o autor do informe, o calendario de etapas, a metodoloxía de avaliación e as conclusións obtidas. Este tipo de programas non só preveñen futuras infraccións, senón que tamén fortalecen a cultura de cumprimento dentro da organización.

4. Canle de denuncias

Unha canle de denuncias eficaz é unha ferramenta clave para identificar e abordar condutas indebidas. Os requisitos inclúen:

- Confidencialidade: Garantir que as denuncias sexan tratadas de maneira confidencial para protexer os denunciante.
- Eficiencia: Implementar un proceso fiable para investigar as alegacións de conduta indebida.
- Acreditación de eficacia: Demostrar que a canle xerou denuncias efectivas ou un incremento no seu uso, e detallar o curso dado ás denuncias presentadas.

Este mecanismo fomenta a transparencia e a confianza entre os empregados, ademais de ser unha ferramenta preventiva.

5. Formación de empregados

A formación é esencial para garantir que os empregados comprendan e cumpran coas normativas aplicables. Os requisitos inclúen:

- Carácter obrigatorio: A formación debe ser obrigatoria para todos os empregados relevantes.
- Identificación de destinatarios: Especificar as categorías de empregados que deben recibir a formación.
- Asistencia acreditada: Rexistrar a participación dos empregados mediante índices de asistencia.

- Avaliación de coñecementos: Realizar exames ou probas para medir o impacto da formación nos coñecementos dos empregados.

A formación reforza a capacidade dos empregados para identificar e evitar condutas anti competitivas.

6. Comité de supervisión de riscos

Un comité especializado na xestión de riscos pode ser unha ferramenta valiosa para supervisar o cumprimento normativo. Os requisitos inclúen:

- Experiencia e antigüidade: Os membros do comité deben contar con experiencia relevante e un historial profesional sólido.
- Actividades concretas: O comité debe realizar accións específicas para identificar e mitigar riscos.
- Rendición de contas: Informar periodicamente á dirección sobre as súas actividades e achados.

Este comité actúa como un mecanismo de control interno que reforza a prevención de riscos.

7. Procedementos e políticas éticas

As políticas éticas deben ser aplicadas de maneira efectiva para garantir o seu impacto real. Os requisitos inclúen:

- Accións concretas: A implementación de códigos e políticas debe traducirse en medidas tanxibles.
- Autonomía: Os comités de seguimento deben operar de maneira independente para garantir a súa imparcialidade.
- Actividade real: Os comités deben demostrar que están activos e que as súas accións teñen un impacto positivo na organización.

A calidade e efectividade das políticas éticas son máis importantes que a cantidade de documentos difundidos.

A Sentenza EU-OSHA do Tribunal Xeral da Unión Europea resulta de interese porque marca un precedente importante na valoración de medidas correctoras para a exención ou modulación de prohibicións de contratación pública. O seu impacto reflíctese en decisións posteriores de tribunais e autoridades de competencia, como o Tribunal Superior de Xustiza de Cataluña e a Comisión Galega da Competencia e ademais, establece criterios claros para a implementación de programas de cumprimento normativo e outras medidas correctoras.

Segundo a Sentenza do Tribunal Xeral da Unión Europea do 2 de outubro de 2024 (recurso T-126/23 EU-OSHA), as medidas de autocorrección ou "self-cleaning" valóranse en función de criterios específicos que garanten a súa efectividade e adecuación.

As novidades na avaliación dos programas de cumprimento normativo en materia de defensa da competencia céntranse así na incorporación de medidas de autocorrección ou "self-cleaning" previstas na Directiva 2014/24/UE e traspostas ao ordenamento español no artigo 72.5 da Lei de Contratos do Sector Público (LCSP). Estas medidas permiten que as empresas sancionadas por falseamento da competencia poidan evitar a imposición da prohibición de contratar ou solicitar a súa revisión, sempre que acrediten a adopción de medidas técnicas, organizativas e de persoal apropiadas para previr futuras infraccións.

Os recentes pronunciamentos xurisdicionais, tanto europeos como internos, elevaron os estándares para avaliar a eficacia destes programas. Estes estándares buscan garantir que os programas de cumprimento normativo sexan ferramentas efectivas para previr, detectar e reaccionar ante condutas anti competitivas, promovendo unha verdadeira cultura de competencia nas organizacións. Aínda que as consideracións do Tribunal Xeral non son vinculantes para os efectos de impoñer remedios, ofrecen unha guía útil para as autoridades de competencia e as empresas que buscan revisar prohibicións de contratación pública e que se poden facer extensivas á implantación de remedios e a súa posterior validación.

5. Conclusión

A implantación de remedios estruturais ou de comportamento por parte dunha autoridade de competencia é un aspecto fundamental na protección do mercado e na promoción dunha competencia efectiva. Os remedios estruturais son medidas que buscan modificar a estrutura do mercado ou das empresas para eliminar prácticas anti competitivas. Xeralmente, implican cambios físicos ou na organización empresarial, como:

- Des-investmentos: Venda de activos, divisións ou unidades de negocio para reducir a concentración do mercado
- Separacións verticais ou horizontais: Separar actividades que estaban integradas para evitar condutas anti competitivas
- Reestruturación empresarial: Cambios na propiedade ou na xestión para garantir condicións competitivas

A Comisión Europea na súa guía sobre remedios en casos de concentración (2014) sinala que estes remedios inclúen "*a venda de activos, desinvestmentos, separación de unidades ou reestruturación empresarial*" (p. 16).

"Structural remedies involve measures that alter the market structure or the organization of the undertaking to address competition concerns" (European Commission, 2014, p. 16).

No ámbito europeo, o artigo 8 do Regulamento (CE) nº 1/2003 establece que a Comisión pode ordenar medidas correctoras, incluíndo desinvestmentos, para remediar efectos anticompetitivos en concentracións.

"The Commission may impose remedies which are necessary to restore effective competition in the relevant market" (Regulamento (CE) nº 1/2003, art. 8).

O Regulamento 1/2003 confire explicitamente á Comisión competencia para impoñer calquera remedio, sexa de comportamento ou estrutural e que sexa necesario para poñer efectivamente fin á infracción e tendo presente o principio de proporcionalidade.

Hai que ter en consideración que os remedios estruturais só deben poderse impoñer en ausencia doutro remedio de comportamento igualmente eficaz, ou cando calquera remedio de comportamento resultaría máis gravoso para a empresa que un remedio estrutural. Impoñer cambios na estrutura da empresa tal e como era antes de cometer a infracción só debe responder ao principio de proporcionalidade se da propia estrutura da empresa se deriva un risco substancial dunha infracción duradeira ou reiterada.¹⁶

Os remedios de comportamento en cambio refírense a obrigacións que as empresas deben cumprir para corrixir condutas anticompetitivas sen alterar a súa estrutura física.

- Compromisos condutuais: Acordos ou compromisos asumidos polas empresas para modificar o seu comportamento, como cesar prácticas abusivas, non fixar prezos, non facer exclusividades, etc.
- Supervisión e cumprimento: A autoridade pode establecer mecanismos de seguimento para asegurar o cumprimento destes compromisos.

A xurisprudencia comunitaria recoñeceu a súa utilidade cando os remedios estruturais non sexan viables ou suficientes *"The acceptance of commitments by the undertaking concerned is intended to eliminate the competition concerns identified and to restore effective competition in the relevant market"* (Sentenza do Tribunal Xeral, Caso T-342/99, *Microsoft v. Comisión*)¹⁷

¹⁶ Considerando 12 *Regulamento (CE) n° 1/2003*

¹⁷ Na réplica, ao comezar a súa argumentación tendente a demostrar que os seus protocolos de comunicación están protexidos por dereitos de propiedade intelectual ou industrial, así como na súa resposta a unha das preguntas escritas que lle foran dirixidas polo Tribunal de Primeira Instancia, Microsoft presenta un conxunto de alegacións acerca do alcance da medida correctiva prevista polo

O artigo 9 do Regulamento (CE) nº 1/2003 permite ás autoridades aceptar compromisos vinculantes para corrixir prácticas restritivas.

“The authority may accept commitments offered by the undertaking concerned with a view to eliminating the competition concerns identified” (Regulamento (CE) nº 1/2003, art. 9).

Así, a autoridade de competencia debe avaliar cada caso e decidir que remedio é máis adecuado segundo as circunstancias. A implantación implica a detección e análise para a identificación de prácticas anti competitivas e a súa avaliación do impacto.

A proposta ou imposición do remedio pode ser voluntario (acordo coa empresa) ou imposto pola autoridade e o seguimento ou a supervisión deberá ser mediante informes, auditorías ou controis periódicos toda vez que hai que ter en conta que poden derivarse sancións en caso de incumprimento o que pode supoñer multas ou outras medidas coercitivas se non se cumpren cos remedios propostos. A implantación de remedios por parte das autoridades de competencia, tanto a nivel europeo como nacional, teñen a facultade de impoñerse para corrixir efectos anti competitivos derivados de condutas ilícitas ou concentracións.

artigo 5 da Decisión impugnada. Mediante esas alegacións tamén pon en cuestión o grao de interoperabilidade esixido no presente caso pola Comisión.

(125) De tal forma, Microsoft mantén na réplica que existe unha incoherencia entre o alcance da citada medida correctiva e a «norma de interoperabilidade» que a Comisión utiliza na Decisión impugnada para apreciar a pertinencia dos «métodos alternativos de interoperabilidade». Na súa resposta a unha das preguntas escritas do Tribunal de Primeira Instancia, Microsoft afirma que o alcance da obriga de divulgación prevista polo artigo 5 da Decisión impugnada foi obxecto de diferentes interpretacións por parte da Comisión.

Anexo I: Táboa orientadora sobre remedios.

Remedio	Descrición	Exemplo	Vantaxes	Desvantaxes
Desinvestimento	Venda de activos ou empresas para restaurar a competencia.	A autoridade obriga a vender unha división do mercado.	Restaura a competencia efectiva rapidamente.	Pode ser difícil atopar compradores adecuados.
Intervencións estruturais	Cambios na estrutura do mercado, como separar unidades ou dividir empresas.	Separación de actividades verticais.	Reduce incentivos para condutas anticompetitivas.	Pode ser custoso e complexo de implementar.
Compromisos	Acordos voluntarios coas empresas para modificar condutas ou estruturas.	Promesas de non realizar prácticas anticompetitivas futuras.	Menor impacto na operación e menor resistencia.	Require vixilancia continua para asegurar cumprimento.
Multas e sancións	Penalizacións económicas por condutas anticompetitiva.	Multa por abuso de posición dominante.	Disuasorio e sanciona condutas ilícitas.	Non corrixe directamente as estruturas do mercado.
Supervisión e vixilancia	Seguimento ás empresas para previr condutas anticompetitivas futuras.			

6. Referencias bibliográficas

- Regulamento (CE) nº 1/2003 do Consello, do 16 de decembro de 2002.
- Lei 15/2007, de Defensa da Competencia.
- Lei 9/2017, do 8 de novembro, de Contratos do Sector Público. Artigo 72.5: Regulación das medidas de auto-corrección no ordenamento español.
- Directiva 2014/24/UE do Parlamento Europeo e do Consello, do 26 de febreiro de 2014.
- Indicadores para avaliar a eficacia dos programas de compliance. Norma UNE 19603:2023. Asociación Española de Normalización.
- Sentenzas do Tribunal Xeral da Unión Europea (TGUE) Caso VC/EU-OSHA: Avaliación de medidas correctoras no marco do Regulamento financeiro.
- Sentenza do Tribunal Xeral, asunto núm. T-126/23 (ECLI:EU:T:2024:666)
- Sentenza do Tribunal Xeral, Caso T-342/99, Microsoft v. Comisión
- Sentenzas do Tribunal Superior de Xustiza de Cataluña (TSJC)

STSJC núm. 4448/2024, do 11 de decembro, rec. 32/2022 (ECLI:É:TSJCAT:2024:9703).

STSJC núm. 1572/2025, do 8 de maio, rec. 88/2023.

Tribunal Superior de Xustiza de Cataluña (STSJC). Sentencia nº 4448/2024, do 16 de decembro de 2024: Desestimación de recurso contra resolución do Tribunal Catalán de Defensa da Competencia.



- Asunto "Transportes Urbanos e Servizos Xerais SAL (TUSGSAL)": Deficiencias no Programa de Cumprimento presentado.
- IPRO 1/2024
 - "Criterios sobre os requisitos que deben cumprir as solicitudes que se presenten para a revisión das prohibicións de contratar (self-cleaning)" aprobados pola Comisión Galega da Competencia.
- Resolución 2/2025
 - "Vixilancia parcial para a valoración de medidas correctoras implantadas que podan conducir á exención ou modulación da prohibición de contratar" no expediente S/14/2018-Licitación Urbanización Zona Franca Vigo.

CNMC, AVC, ACCO: Referencias xerais sobre programas de cumprimento.